

Kehittämistehtävä VRE-koulutuksessa 14.3. - 4.5.2018

Tekijät: Merja Malmberg, Herykin peruskoulun oppilaanohjaaja malmbme@heryk.fi

Kaija Laivuori, Herykin lukion uskonnon ja psykologian laivuka@heryk.fi

Ohjaaja: Timo R. Stewart timo.stewart@helsinki.fi

Aihe: Starttasimme aiheella **maailmankatsomuksellisten konfliktien rauhanomaiset ratkaisukeinot koulussa** ja päädyimme aiheeseen **arjen ennakkoluulojen työstäminen**

Tavoite:

- Kehittää opettajille materiaalipakettia ja kokeilla käytännössä muutamaa uutta menetelmää oppilaiden ja/tai opiskelijoiden kanssa.
- Auttaa oppilaita/ opiskelijoita tunnistamaan arkielämän ennakkoluuloja
- Osallistaa oppilaita/opiskelijoita kehittämään rauhanomaisia konfliktinratkaisutaitoja yhdessä.
- Pyrkii kohti yhdenvertaista ja turvallista sekä hyvinvoivaa koulua.
- Oppia arvostamaan dialogia itsessään ja kehittää omia keskustelutaitoja.

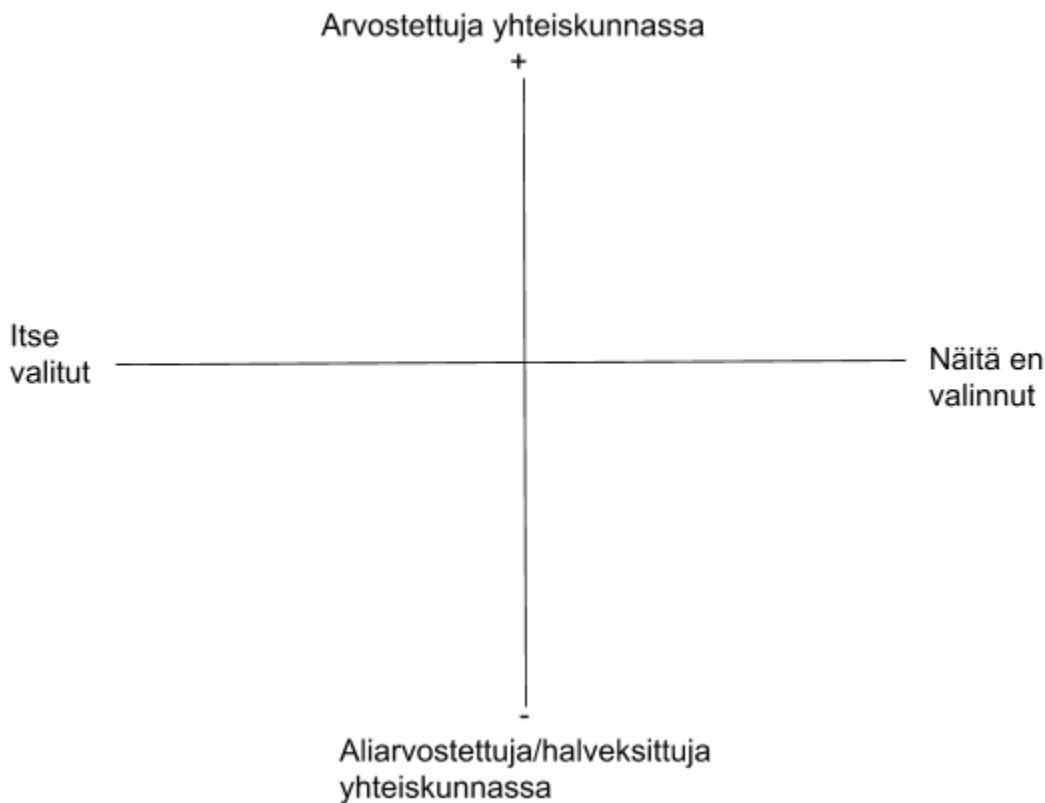
Toteutusaika:

- Opettajille suunnattua materiaalipaketin runkoa kehitetään VRE-kurssin aikana ja täydennetään tarvittaessa.
- Toteutetaan yksi teema esim. yhden peruskoulun ryhmän oppitunnin (YH, OPO, HI, UE) aikana ja toinen teema yhden lukion opiskeluryhmän oppitunnilla (UE, PS, YH, HI) lukuvuoden 2018-2019 aikana, esim. rasisminvastaisella teemaviikolla maaliskuussa.
- Pilotointi 30.4. psykologian soveltavalla elämäntaitokurssilla, mukana 24 opiskelijaa sekä kehittämistehtävän tekijät

Sisältö:

- Arjen ennakkoluulojen työstämisen toimintamalli, jossa ei määritellä konfliktia etukäteen, vaan jonka avulla lähestytään erilaisia arvoihin ja asenteisiin kytkeytyviä polarisoituneita näkemyksiä, ja joka kannustaa dialogiin ja toisten näkemysten ymmärtämiseen.
- Aihepiirit voidaan valita sen oppiaineen mukaan, jonka tunnilla tehtävä tehdään; opettaja voi hyödyntää harjoituksia syvennelläkseen oppiaineensa ajankohtaisia sisältöjä tai ryhmässä esiin nousseita konflikteja.
- **Virittely**video [Paleface: Laulu sisällissodasta](#), vastakkainasettelusta. YLEn Laulu sisällissodasta -sarjassa kysellään, “onko mahdollista tehdä sata vuotta myöhemmin yksi, yhteinen laulu, johon kaikki osapuolet mahtuvat?” Tässä linkki [YLE Areenaan](#); sarjan ensimmäinen osa julkaistiin 2.5.2018.
- **Orientoitumis**tehtävä: jokaiselle jaetaan nippu post-it -lappuja, joihin pyydetään kirjoittamaan ryhmiä, joiden jäsen itse kokee olevansa (myös viiteryhmiä), yksi ryhmä per lappu (kannattaa pohjustaa tehtävää esimerkeillä, vaikkapa muutamalla kuvalla, viiteryhmiin päin, jotta saadaan katsomuksellisuutta mukaan)
 - Tutkitaan parin kanssa kummankin kirjoittamia post-it -lappuja, ryhmitellään ne, etsitään samankaltaisuuksia ja mahdollisia eroja.
 - Kaikki ryhmäläiset sijoittavat post-it -lappunsa nelikenttään ja sijoittelun jälkeen keskustellaan (nelikenttä tehdään teipillä ja lapuilla lattiaan). Lopuksi keskustellaan, mitä ajatuksia ja tunteita tehtävä herätti.

- Voidaan sijoittaa muutama esimerkkiryhmä yhdessä nelikenttään ja pohtia yhdessä, miksi juuri tähän kohtaan, esimerkki voi olla vaikka opettajan tuottama ryhmä, esim. koiranulkoiluttajat

- Kerätään ryhmältä erilaisia ihmisten luokittelutapoja
 - Esim. asuinpaikka, ihonväri, musiikkimaku, pukeutumistyyli, vanhempien sosioekonominen status, etninen tausta, katsomus esim. uskonto, seksuaalinen orientaatio, ruokavalio, ehkä myös poliittiset näkemykset
 - Keskustellaan pienryhmissä siitä, millaisiin kategorioihin itseä on sijoitettu, onko kyseiseen luokkaan kuuluminen omasta mielestä totuudenmukaista
 - Millaisia stereotyyppioita kyseisiin kategorioihin liitetään ja ovatko ne oikeudenmukaisia? Voiko joku omaa viiteryhmääni koskeva yleistys olla hyödyllinen sellaiselle, joka lähestyy juuri minua?
 - Miltä tuntuu olla stereotypisoinnin kohteena? Millaisia ajatuksia se herättää?
 - Käytetään tyhjän tuolin periaatetta: mitä haluaisin/haluaisimme sanoa sellaiselle henkilölle, joka yhdistää minuun/meihin ryhmäidentiteetin tai stereotypian, jota en/emme tunnista tai hyväksy? Ryhmä samoin kokevia ihmisiä voi yhdessä "puhua" tyhjälle tuolille omista kokemuksistaan.
- Kerätään kiistanalaisia aiheita wordle- [sanapilveen](#) tai [AnswerGarden](#)-sanapilveen pyytämällä listaamaan aiheita, joiden ajatellaan olevan joillekin kiistanalaisia - sellaisia, jotka herättävät voimakkaita tunteita ja jakavat mielipiteitä yhteisöjen sisällä ja yhteiskunnassa.
- Joko sanapilveen tuotettujen kiistanalaisten asioiden tai opettajan valmiiksi muotoilemien väitteiden avulla (esim. vegaanisuus/eläinperäisistä tuotteista pitäisi luopua) keskustellaan joko pareittain tai koko ryhmän kanssa.

- Tuoliharjoitus: Omiin ajatuksiin tai väitteisiin kohdistuvat hyökkäykset voidaan tulkita hyökkäyksiksi omaa persoonaa vastaan ja omien mielipiteiden kertominen ihmisille, joita ei tunneta tai joihin ei luoteta voi tuntua pelottavalta tai kiusalliselta. Tavoitteena on tarkastella kiistanalaisten aiheiden emotionaalista luonnetta.
 - Tarvikkeet: musiikintoistolaite,esine/karamelli jokaiselle osallistujalle kullekin kierrokselle, tuolit sijoitetaan puolet sisäpiiriin ja puolet ulkopiiriin vastakkain. Joka toinen kerta sisäpiiriläiset siirtyvät yhden tuolin oikealle, joka toinen kerta ulkopiiriläiset siirtyvät myös yhden tuolin oikealle, näin keskustelukumppanit vaihtuvat joka kerta.
 - Tehtävän kulku: Ohjaaja antaa aiheen/väitteen, musiikin soidessa osallistujat miettivät hiljaa omaa näkemystään, musiikin lakattua sisäpiiriläinen kertoo n. 30-60 s (ryhmästä riippuen) oman näkemyksensä. Ulkopiiriläinen kuuntelee hiljaa, ohjaajan soitettua kelloa kuuntelija tiivistää lyhyesti kuulemansa ydinajatuksen, saa karkin/esineen puhujalta, jonka jälkeen vaihdetaan vuoroa. Tämä voidaan toistaa niin kauan kuin aiheita riittää.
 - Purku: Mitä haasteita koit oman mielipiteen kertomisessa? Millaista oli kuunnella hiljaa neutraalisti? Miltä tuntuu kuunnella hyvin eri tavalla ajattelevaa ihmistä?

- Lopuksi yhteiskeskustelu, tuolit laitetaan yhteen rinkiin.
 - Kuvaile, millaista on kunnioittava keskustelu eri mieltä olevan kanssa ja toisen ihmisen aito kuunteleminen?
 - Miten ihmisten välistä vastakkainasettelua voisi välttää?
 - Voidaan katsoa keskustelun herättämiseen video arjen ennakkoluuloista esim. [Kiehumispiste klippi 01](#)
 - Mitä vihapuheella tavoitellaan? Entä mitä sillä saavutetaan?
 - Miten vihapuhetta voisi vähentää?
 - Kun osapuolet ovat kuunnelleet ja ymmärtäneet toisiaan, miten toimitaan jos jäljellä on erimielisyyksiä? Missä tilanteissa on parasta hyväksyä erimielisyydet ja missä tilanteissa niitä kannattaa pyrkiä ratkomaan? Miten se voidaan tehdä?
 - Työkaluja keskustelijoille, kun he kaikesta huolimatta vaikkapa huomaavat hiiltyvänsä: [Sitran keskustelun ohjauskortit](#) -sivustolta erit. s. 14, 16-17 on ohjaajalle hyviä työkaluja.

- Pyydetään osallistujia tutkimaan [Blobtree-kuvan](#) piirrosta hetken hiljaa ja valitsemaan, mikä piirroksen henkilöistä kuvastaa parhaiten tämänhetkisiä tunnetta kiistanalaisten aiheiden suhteen. Pyydetään osallistujia värittämään valitsemansa henkilö.
 - Annetaan halukkaille osallistujille muutama minuutti aikaa esitellä valitsemansa henkilö muille mutta korostetaan, että esitleminen ei ole pakollista.

- **Yhteenvedo:** osallistujia pyydetään kirjoittamaan yhteiselle isolle paperille:
 - Mitä ajatuksia harjoitus herätti?
 - Mikä oli keskeinen oivallus keskustelusta sinulle?
 - Missä ja kenen pitäisi jatkaa keskustelua?
 - Mitä jäin miettimään?

LISÄMATERIAALIA:

- Dialogitaidot
 - Uskonnonopetus.fi -sivuilla on hyvää ilmaista, ladattavaa materiaalia [dialogitaitoihin](#)
 - Sitran [rakenteellisen dialogin esimerkkikäsikirjoitus fasilitaattorille](#)
 - Sitran [keskustelun ohjauskortit](#)
 - OPH:n [kiistanalaisia aiheita opettamassa](#)-kirjanen, varsinkin sen tehtäväpaketti, B-osa s. 31-
- Muita linkkejä ja vinkkejä:
 - Netflixin dokumenttisarja [Wild Wild Country](#) on mielestäni (KL) kiinnostava esimerkki kahden yhteisön, Oregonin Antelope-kylän ja sinne muuttavien Bhagwan Shree Rajneeshin palvojien suhteiden polarisoitumisesta ja radikalismien väkivaltaistumisesta. Tätä ei sellaisenaan voi käyttää opetuksessa, mutta sitä voi suositella vaikka sosiaalipsykologiasta ja kulteista kiinnostuneille.
 - Elokuva [Baader-Meinhof Complex](#) on tositapahtumiin perustuva jännitysdraama Saksassa 1970-luvulla vaikuttaneesta terroristiryhmä Punaisen armeijakunnan (RAF) vaiheista.
 - Lehto, Katriina (2007) Ulrike Meinhof - lähemmäs totuutta, ei todellisuutta. Helsinki: Ajatus Kirjat. Kirja valaisee Meinhofin näkökulmasta, miksi toimittajasta ja äidistä tuli terroristi.

Toteutus:

- 30.4. psykologian elämäntaitokurssin yhdellä oppitunnilla (75 min), ohjaajina Merja Malmberg ja kurssin opettaja Kaija Laivuori
- 24 kurssilaisesta paikalla oli 22, he ovat lukion toisen vuoden opiskelijoita
- Linkki kurssilla tuotettuun [AnswerGarden-sanapilveen](#)
- Tässä kuva nelikenttään sijoitetuista ryhmistä:

